

LIEKE DANENBERG
& PUCK LANDEWÉ

OPRICHTERS VAN **elfin**

Financial
**SELF
CARE**

Zorg goed voor jouw
financiële toekomst

HarperCollins

Voor het papieren boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC® om verantwoord bosbeheer te waarborgen.
Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green.

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam

Copyright © 2024 Lieke Danenberg & Puck Landewé
Omslagontwerp: Villa Grafica
Omslagbeeld: © Shutterstock
Foto auteurs: © Lizzy Ann de Jong
Zetwerk: Mat-Zet B.V., Huizen
Druk: ScandBook UAB, Lithuania, met gebruik van 100% groene stroom

ISBN 978 94 027 1599 6
ISBN 978 94 027 7273 9 (e-book)
NUR 780
Eerste druk november 2024

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises ULC.
® en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Elk ongeoorloofd gebruik van deze publicatie om generatieve kunstmatige-intelligentietechnologieën (AI-technologieën) te trainen is uitdrukkelijk verboden. De exclusieve rechten van de auteur en uitgever worden hierbij niet beperkt.

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoudsopgave

Voorwoord Eva de Mol	7
Inleiding	11
1. Wat betekent leven op je eigen voorwaarden?	21
1.1 De elementen van jouw droomleven	23
1.2 Vrouwen en financiële onafhankelijkheid	35
2. Handelingsonbekwaamheid van vrouwen	41
3. Onze relatie met geld	47
3.1 Een beetje liefde voor geld	50
3.2 Waarom je jezelf niet rijk kunt mediteren, maar het wel helpt	55
4. <i>A goal without a plan is just a dream</i>	65
4.1 Waar wil je geen spijt van krijgen?	68
4.2 Nu: rock dat huishoudboekje	75
4.3 Nu: volle kledingkasten en lege bankrekeningen	92
4.4 Straks: gelddoelen	98
4.5 Later: geraniums of tropische stranden?	107
4.6 <i>Life happens when you are busy making other plans</i>	116
5. De kunst van meer geld verdienen	119
5.1 Onderhandel als een vrouw	121
5.2 Verbreed je horizon, start een <i>side hustle</i>	136

6. Zet je geld aan het werk	156
6.1 Wat is beleggen?	160
6.2 Hoe verdien je geld met beleggen?	161
6.3 Waarin kun je beleggen?	164
6.4 Waar kun je beleggen?	200
6.5 Ingrediënten voor goed rendement en het minimaliseren van risico	208
6.6 Jouw beleggingsplan	222
6.7 Veelgestelde vragen over beleggen	234
7. En nu verder	237
7.1 Vind jouw persoonlijke cheerleaders	239
7.2 Geld en je relatie	244
7.3 Continue verandering	248
7.4 <i>Eyes on the prize</i>	251
7.5 Lees, luister en leer	259
Tot slot	261
Dankwoord	263
Bronnen	265

Inleiding

Hallo, vrouw. En man (we hopen dat je meeleeft). We gaan met een met de deur in huis vallen: dit boek gaat over geld. Niet afhaken nu. Geld is leuk, fijn en o zo belangrijk. Geld is zuurstof. Ja, dat menen we. Geld geeft opties, keuzes, mogelijkheden. Geld geeft jou de handvatten om dat leven waar je altijd van hebt gedroomd, te bekostigen. Financieel goed voor jezelf zorgen geeft rust. Wij delen met je hoe je dat precies doet, dat ‘financieel goed voor jezelf zorgen’. We doen je ook de belofte dat jij dit zelf kunt nadat je dit boek hebt gelezen, met andere woorden: *we’ve got your back*.

De wereld van geld kan mysterieus lijken. De een krijgt al snel het beeld voor ogen van hoge kantoorgebouwen met daarin mannen in driedelig grijs die jargon rondstrooien, de ander denkt direct aan influencers op de sociale media die je gouden bergen beloven als je maar hun dure cursus koopt. Op de gemiddelde Nederlandse verjaardag hoor je oom Kees mompelen dat beleggen veel te risicovol is, en tante Annie deelt vooral tips over waar de goedkoopste rollen wc-papier in te slaan. Geld is lastig, geld is een ongemakkelijk gespreksonderwerp en geld heeft een bom onder menig huwelijk gelegd.

Tijd voor een andere insteek als het om geld gaat. En we

beloven dat we onszelf niet rijk gaan mediteren of hele foute cryptotips delen. Maar wel: een beetje Hollandse nuchterheid, gecombineerd met kennis en een vleugje humor om het leuk te houden. In dit boek nemen we je mee op reis. We laten je zien welke financiële mogelijkheden er zijn, hoe je je leven financieel op de rit krijgt en we deinzen niet terug voor het delen van de nodige (smeuïge) persoonlijke ervaringen die we hebben.

Dit boek is geschreven om jou niet alleen te inspireren, maar daadwerkelijk in actie te laten komen en zo te werken aan jouw financiële onafhankelijkheid. We beginnen met enkele vaardigheden die belangrijk zijn, zoals werken aan je geldmindset en bewustwording rondom je uitgavenpatroon. Vervolgens gaan we je helpen om inzicht te krijgen in je financiële plaatje, en we gaan je opdrachten geven om jouw grote dromen en wensen te plotten in een financieel plan. Daarna ga je ontdekken hoe je financiële doelen kunt behalen door te beleggen en te sparen. Uiteraard staan we ook uitgebreid stil bij het verhogen van je inkomen, want hoe meer geld er op jouw bankrekening binnenstroomt elke maand, hoe meer financiële ruimte je hebt.

Financial selfcare bestaat uit meerdere onderwerpen en ieder hoofdstuk pakken we een onderwerp beet. We delen onze eigen ervaringen en geven aan waarom dit belangrijk is of hoe iets precies werkt. We houden het vooral praktisch en behapbaar met aan het einde van ieder hoofdstuk opdrachten die jou helpen je eigen financial selfcare toe te passen op een manier die bij jou past. Houd dus pen en papier bij de hand en gun jezelf de tijd om de opdrachten te maken. Als je de opdrachten oppakt, de stappen in dit boek volgt en jouw kennis omzet tot actie, dan gaan deze pagina's jouw leven veranderen. Als je eenmaal ontdekt hoe geld

voor je kan werken en je kan helpen, kun je niet meer terug. Dat vuurtje gaat harder branden en is niet meer te blussen. Je gaat geld leuk vinden en zien hoe het jou helpt om te leven op je eigen voorwaarden.

Dat vuur hadden wij zelf ook nodig. Wij, twee vrouwen geboren in de jaren tachtig, zijn opgegroeid in een wereld waar je op school leerde hoe je nasi moet koken (geen grap), een gloeilamp in elkaar zet en de stelling van Pythagoras gebruikt. Wat wij helaas niet leerden, niet op school en niet in onze opvoeding, was goed met geld omgaan en vermogen opbouwen, zodat we nooit financiële stress of armoede hoefden te ervaren.

Een aantal jaar geleden zorgde een klein vlammetje ervoor dat we ons in geld verdiepten. Zonder kennis van de financiële wereld doken we in de wereld van beleggen en vermogen opbouwen. Dat zorgde voor smeuiige anekdotes en *f*ck ups*, maar het is ons gelukt deze wereld beter te snappen. Gefrustreerd over de hopeloos ouderwetse financiële industrie waar wij geen aansluiting vonden, zijn we in 2021 Elfin gestart, het financiële platform voor vrouwen. We hebben inmiddels duizenden vrouwen geholpen financieel goed voor zichzelf te zorgen. Dat doen we met ons membership, de workshops die we hosten, de bootcamps die we organiseren en de artikelen die we schrijven. Het geheim van ons succes is dat we het simpel houden (geen onnodig moeilijk taalgebruik), geld begrijpelijk maken en het samen doen met andere vrouwen.

Hoewel we al een aantal jaren bezig zijn met onze geldreis, leren we nog steeds elke dag bij. Ach ja, ons leven verandert ook steeds (hallo bruiloft, verhuizen, bedrijf starten). Met elke levensverandering, veranderen ook onze financiën. En inmiddels kun-

nen wij zeggen dat we weten hoe we financieel goed voor onszelf blijven zorgen en hoe we dit aan anderen kunnen leren. Jij bent een van hen. Gefeliciteerd met deze mooie stap en veel leesplezier.

Introductie Puck

‘Hij maakt elke maand tweehonderd euro over, en dan is dat na een aantal jaren twee ton waard.’ Ik hoor het mijn collega nog zeggen. Ik werkte op dat moment bij Vodafone Ziggo en zat te lunchen. Mijn collega vertelde dat hij een vriend had die een trucje had, waarbij hij geld overmaakte naar een speciale rekening waar het meer waard werd. Dit moet ik ook doen, dacht ik. Ik vroeg hem wat voor een rekening het was. ‘Een speciale rekening waar je belegt.’ Beleggen, het toverwoord.

Die avond googelde ik op ‘beleggen’. *Investing* was poging twee, soms zijn zoekresultaten in internationale media wat pakkender. Want de informatie die naar voren kwam in het Nederlands, sprak me niet erg aan. Te veel moeilijk gedoe. Ik ben geen econoom en al die termen zeiden me niks. Ik stuitte in de internationale media op een beweging, de FIRE-beweging. *Financially Independent and Retire Early*. Een groep slimme mensen uit met name Silicon Valley besloot heel sober te leven, een groot deel van hun flinke salaris opzij te zetten, te beleggen om zodoende met vervroegd pensioen te kunnen. Vervroegd pensioen, kan dat? Ik las verder. En bleef lezen. Ik verslond alle blogs over dit onderwerp en in mum van tijd was ik fan: dit wilde ik ook. Ik wilde ook FIRE worden. Financieel onafhankelijk zijn zou betekenen dat ik mijn baan kon opzeggen en kon gaan doen wat mij meer plezier gaf. Wat dat zou zijn wist ik toen niet, maar dat ik wilde ontsnappen uit mijn toenmalige leven was zeker.

Het was 2018 en de jaren waren stressvol geweest. Mijn alleenstaande moeder was al jaren ziek en mijn broer en ik zorgden voor haar. Los van de intensiteit om voor een zieke ouder te zorgen die aan de andere kant van het land woonde, was ik emotioneel op. Al jaren laveerde ik tussen hoop (gaat ze het halen?) en teleurstelling (weer een nieuw chemotraject) en mijn werk was mijn ontsnapping. Zolang ik een goede carrière had, veel geld verdiende en elke twee jaar een nieuwe, meer uitdagende baan had met een groter team en verantwoordelijkheden, ging alles goed en was mijn leven geslaagd. De lat lag hoog, erg hoog. Mijn relatie was net uitgegaan en de emmer begon steeds voller te raken. Elke ochtend in de file naar kantoor, de hele dag vergaderingen en in de file weer terug naar huis, wilde ik niet meer. Ik had al meerdere malen gezien hoe het is als het leven bijna voorbij is, en dit, die carrière, kon toch niet de bedoeling van het leven zijn? Ik wilde succes dat mijn succes was, niet datgene wat onze kapitalistische maatschappij mij als succes voorschotelde. Ik was de *hustle culture* beu. Een cultuur waarin keihard werken, heel veel uren maken, als eerste op kantoor zijn en als laatste weer weg, werd gezien als succes, volharding en karakter.

Ik wist het, ik voelde aan alles: een burn-out lag op de loer, maar toch kon ik niet stoppen. Niet in de laatste plaats omdat ik me financieel niks anders kon permitteren. Ik verdiende meer dan een ton in loondienst, maar mijn spaarrekening? Als er 500 euro op stond was het veel. Mijn pensioen? Mijn vermogen? Ik had geen idee. Maar hoe kon ik ook een idee hebben? Ik was destijds dertig jaar en nog nooit was ik in aanraking gekomen met nuttige informatie over persoonlijke financiën. Niet in mijn opvoeding, niet op school, niet op kan-

toor. Zo gek eigenlijk als je erover nadenkt: we hebben elke dag te maken met geld, maar niemand leert ons hoe we ermee om moeten gaan.

En toen kwam plots mijn enerverende, snelle en stressvolle leven tot stilstand: ik werd ziek en knapte niet op. Een hardnekkige griep, dacht ik. Omdat ik fysiek uitgeput was, had dat zijn mentale weerslag. Ik liep met mijn ziel onder mijn arm en vreesde dat die burn-out zich inderdaad had aangediend. Ik kon niet meer slapen, moest om alles huilen en de uitputting was zichtbaar. Een oplettende huisarts besloot verder te kijken en liet mijn bloed prikken: de ziekte van Pfeiffer. Omdat ik mezelf jarenlang had uitgeput door stress, hakte de ziekte er flink in. Daar zat ik dan, thuis op de bank. Eindelijk tijd om na te denken over wat ik wilde in het leven.

Het moment dat ik een beetje begon op te krabbelen, overleed mijn liefste moeder. We vreesden al jarenlang dat elke kerst de laatste was, maar uiteindelijk ging het onverwacht snel en overleed ze, nadat de kanker weer had toegeslagen, binnen enkele weken. Ik maakte de balans op: mijn relatie was voorbij, mijn gezondheid lag aan diggelen en mijn moeder was overleden. Wat had ik nog te verliezen? Er kwam een onverschrokken vastberadenheid over me, een gevoel waar ik vandaag de dag nog vaak naar terugverlang. Ik besepte dat niks in het leven er veel toe doet, behalve je kostbare tijd spenderen met mensen die je liefhebt. Ik begon tijd te zien als bankrekening waar elke dag wat van gepind werd, maar nooit extra werd bijgestort. Op een dag is het op, en is het leven voorbij. Mijn kostbare tijd ga ik niet meer doorbrengen in de file of op een muf kantoor, besloot ik resoluut. Enkele weken na haar overlijden zegde ik mijn baan op. Sinds ik was begonnen me

te verdiepen in geld had ik fanatiek gespaard en ik had wat geld geërfd. Ik voelde me sterk, omdat ik na alles wat er was gebeurd, nog rechtop stond en zelfs blije momenten had.

In diezelfde periode besloot ik, ook een beetje als afleiding en om het gevoel van 'een nieuw begin' te ervaren, te schrijven over mijn ervaringen met beleggen. Ik kocht een url, Fireforwomen.com, en begon fanatiek te bloggen. Ik had inmiddels ontdekt dat beleggen namelijk helemaal niet moeilijk is, en goed met geld worden ook niet. Bovendien zag ik op mijn beleggingen de eerste rendementen binnenkomen. Ik snapte wat de vriend van mijn collega destijds aan het doen was, en het was haast verslavend. Dit moeten meer mensen, en met name meer vrouwen, weten, dacht ik.

We zijn enkele jaren verder. Ik vond een geweldige businesspartner, Lieke. We hebben duizenden vrouwen geholpen met hun financiële onafhankelijkheid én ik ben inmiddels zelf financieel onafhankelijk.

Hoe ik dit heb gedaan en alles wat ik heb geleerd, gaan wij met jou delen in dit boek. Ik had zo graag gewild dat iemand me dit op mijn vijftiengste allemaal had uitgelegd. Maar achteraf is altijd mooi wonen, zeggen ze in Twente, mijn geboortestreek. Ik profiteer nu flink van mijn financiële kennis, en dit doorgeven aan anderen geeft enorm veel voldoening.

De FIRE-beweging heeft er niet voor gezorgd dat ik ben gestopt met werken. Nadat ik in 2019 mijn baan had opgezegd, ging ik een jaar met sabbatical. Ik reisde naar Azië, ontmoette mijn man in het vliegtuig, ging drie maanden naar Rome om Italiaans te leren en genoot volop. Nu werk ik aan mijn eigen bedrijf Elfin, werk dat mij enorm veel voldoening geeft. Mijn financiële reis is gepaard gegaan met een reis naar binnen: wat wil ik in dit leven,

en hoe kan geld helpen dat te realiseren? Mijn plezier in het leven is leidend, en geld is dienend.

Je gaat enorm veel kennis opdoen in dit boek, maar als ik je één ding mag meegeven is het wel dit: tijd is alles wat we hebben, en hoe geweldig is het als je jouw geld slim kunt inzetten om het leven te leiden dat jij voor ogen hebt?

Introductie Lieke

‘Hé, een brief van de bank, die heb ik nog nooit gehad.’ Verbaasd keek ik naar de brief in mijn hand. Ik was net achttien geworden en woonde in een studentenflat in Leeuwarden. Geld ging voornamelijk op aan huur, eten en uitgaan, en elke maand lukte het mij moeiteloos om alles op te maken – ik was er zelfs iets té goed in geworden. Gelukkig had ik een bijbaan en werkte ik tijdens de vakanties, dus ik kwam net rond.

‘Geachte mevrouw Danenberg.’ Door die aanhef voelde ik me meteen heel volwassen. ‘Bij het bereiken van uw achttienjarige leeftijd wordt uw jongerenspaarrekening vrijgegeven,’ stond er. Oké, interessant. ‘Hierbij ziet u het saldo dat in uw bezit komt.’ De dollartekens sprongen in mijn ogen toen ik het bedrag zag: 2.985 euro. De rest van de brief was ik direct vergeten; ik voelde me rijk! Onmiddellijk boekte ik met mijn vriendinnen een vakantie naar Turkije, mijn garderobe kreeg een update en de rest verdween in de kassa van de barman. Twee maanden later was ik weer terug bij af: het geld was op, mijn rekening leeg, en ik was er feitelijk niets mee opgeschoten.

Ik was vergeten dat ik vanaf mijn vierde jaar trouw mijn zakgeld en verjaardagsgeld had gestort. Dat ik een groot deel van mijn geld, verdiend met bollen pellen, erop had gezet, was ik helemaal uit het oog verloren. Zo’n veertien jaar van gestructu-

reerd geld opzijzetten was in één klap verdwenen in een vakantie, twee nieuwe broeken en veel glazen bier. Wat als ik dit geld had geïnvesteerd?

Van huis uit heb ik twee lessen over geld geleerd: werk hard en spaar veel. Dit was niet ongebruikelijk voor de ouders van mijn generatie, aangezien zij kansen kregen die hun ouders niet hadden, met spaar- en hypotheekrentes tot wel 7 procent. (De hoogste spaarrente ooit gemeten in Nederland was 11,6 procent in 1980). Het was logisch dat zij focusten op het aflossen van de hypotheek en het opbouwen van spaargeld. Maar de wereld verandert, en de spaarrente daalde, met als dieptepunt in 2021 de introductie van de negatieve spaarrente. Sparen was niet langer aantrekkelijk. Maar wat dan wel? Ik lag er niet wakker van; we kwamen immers niets tekort. Totdat ik in 2018 begon te ondernemen. Ineens kreeg geld een nieuwe dimensie in mijn leven. Hoe verdien ik geld? Hoeveel inkomstenbelasting moet ik betalen? En pensioen? Er doken steeds meer vraagtekens op, zonder veel concrete antwoorden.

In de vijfde klas van het vwo had ik het vak Verzorging gevolgd, vanuit de gedachte dat ik daarmee kon overleven als ik op kamers ging. We leerden hoe je een huis inricht, we leerden over hygiëne, en voor mijn eindcijfer moest ik mijn lievelingsgerecht koken: stampot andijvie. Financieel beheer was geen onderdeel van het curriculum.

Meestal leren ouders hun kinderen op een basale manier met geld om te gaan. Minder geld uitgeven dan je hebt, is geen slechte les, maar ook geen diepgaand inzicht in financieel beleid. Toen ik ging ondernemen, had ik dankzij werkervaring al enige kennis van begroten, factureren en boekhouden. Maar hoe ik mijn eigen vermogen kon opbouwen, was een raadsel.

Google is je beste vriend, dus ik begon mijn zoektocht op het internet. Daar vond ik enorm veel informatie, maar ik kon niet beoordelen wat betrouwbaar was en trof niemand die op mij leek. Met vriendinnen kon ik hier niet over praten; zij waren er nog minder mee bezig dan ik.

Beginnen met structureel een beetje geld opzijzetten was makkelijk, maar een financieel plan maken dat echt past bij mij vond ik lastig. Waar begin je en wat zet je in zo'n plan? Mijn eerste stap was het op papier zetten van mijn inkomsten en uitgaven, om van daaruit verder te bouwen. Een jaarbudget, een meerjarenplan, een beleggingsfonds, eigen beleggingen, en meer. Met als belangrijkste drijfveer 'een leven zonder spijt'. Ik wilde alle dingen kunnen doen die ik graag wilde, zoals reizen met het gezin, een droombruiloft, genoeg vermogen om te werken omdat ik het wil in plaats van omdat het moet, en geen concessies hoeven doen op zaken die ik belangrijk vind.

Toen ik Puck ontmoette en haar vertelde over mijn speurtocht, raakten we niet uitgepraat. We deelden kennis met elkaar, we lieten elkaar onze fouten zien en motiveerden elkaar om onze doelen te halen. Samen gingen we heel snel en we kregen een idee: wat als we dit ook met andere vrouwen kunnen delen. Dus deelden we steeds meer van onze reis met een grote groep vrouwen. Onze droom groeide, en met kippenvel op onze armen schreven we op: wat als we één miljoen vrouwen dit kunnen laten zien? We besloten alles op alles te zetten om dit mogelijk te maken. Voor onszelf, voor anderen en voor de volgende generatie. Jij maakt nu onderdeel uit van deze droom en alles wat jij leert kun je ook weer doorgeven, zoals Puck en ik ooit voor ons zagen. Veel succes met het opzetten van jouw financial selfcare routine.